

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутицом непосредно администрацији „Глас Црног.“ на Цетиње, или отпранштинском поштом на који дође пошту; а који је наручице може се издати код г. *Петра Радојковића*, књажин. агента у Ботору; Дошеи се шаљу уредништву Руконисе не прѣлају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на листу 7, новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме поштешта се.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 1 децембра.

О колебању и оклијевању Султана Абдул-Хамида, усипкос поморској демонстрацији толиког јевропског бродовља, да одобри захтјев велесила односно другог стационера на расположење њиховијех посланика у Цариграду, петроградско „Новое Времја“ овако се изражава: „Нама се чини, да се тијем одуговлачењем цариградске владе неће ништа добити, него ће оно само одузети коначном одобрењу карактер добровољног учинеог корака, који би најбоље потврдио изјаву Порте, да је она у стању, да сопственијем силама успостави ред у узбуњенијем областима и да га уздржи у престолници. У колико се зна, Порта је до сада молила, да се одустане од захтјевања односно помепутијех стационера, из обзира што би њихова појава могла изазвати незадовољство мусломанскога становништва у Цариграду и околним му, но трудно се може вјеровати у искреност тог страховања. Као што смо већ једном рекли, присутност јевропског бродовља на турскијем водама имала је поучити цариградске мусулмане, да се то бродовље није узалуд сакупило. Појава другијех стационера морала је прије умирити Турке, него ли увеличати страховање од знатнога броја це даље од Дарданела грознијех ратнијех бродова свијех велесила. Појава стационера у Цариграду би доказала мусулманима, да ни Султан ни његови савјетници не дијеле то страховање, и да су потпуно увијерени о искрености мирољубиве интервенције јевропске. Нама се чини, да Султан неће дуго одбијати тај захтјев јевропскијех влада, који има опредјељену сврху, и оне се неће одрећи те сврхе тијем више, што је на њиховој страни право, признато им свечанијем уговорима. Силом тијех уговора посланици великијех држава могу држати на своје расположење и по два ратна брода. Ако су се они до сада задовољавали и једнијем, то је било из просте љубазности према Порти. А положај у Турској данас је тако озбиљан, да та љубазност није удобна за дипломатске преставнике држава. С тога ће се други стационери појавити у Цариграду с пристајањем или непристајањем Порте, и она не би имала забораваљати оно мудро правило: Не треба се противити томе, што се не може избјећи. И за то је италијански министар иностранијех дјела имао потпуно право, кад је у парламенту изјавио, да би Порта погрјешила, противећи се другијем стационерима, који служе само мирољубивијем интересима држава. Турска влада не би требало да пушта из вида, да су се с овим захтјевом о другијем стационерима к њој обратиле са другијема и оне јевропске владе, па добро расположење којијех она може највише рачунати, и којијех тврди начин држања осигурава у данашње доба пуно сагласје шест држава, које је свечано објавило у парламенту и г. Криспи. Ово сагласје, постигнуто не без труда, турска влада ваља да цијени као најбоље јемство, да ће јевропска интервенција у турскијем пословима сачувати и унапријед свој карактер доброжелете помоћи Порти, која се наша утешком положају усјед покушаја јерменскијех

агитатора, и њиховијех пријатеља из иностранства. Боље би било, да Султан Абдул Хамид потпише ферман о уласку другијех стационера прије него постане очевидно за све његове поданике, да се он на то рјешно противу своје воље.“

По досадашњијем појавама на политичком пољу могло се већ опазити да Њемачка стоји у јерменском питању уз Русију и Француску; а сада је томе дала израза и престона бесједа Цара Вилхелма, о којој „Н. Времја“ овако пише: „О учешћу Њемачке у јевропској интервенцији у Цариграду престона бесједа говори таквијем тоном, који даје разумјети, да и на јерменском истоку ъемачка влада намјерава да се држи исте политике, које се држала у китајско-јапонском питању. Вилхелм II, непричавајући се, да остаје вјеран закљученијем савезима, ипак објављује, да је у Турској његова влада *изди готова дјествовати заједнички с државама, које су највише заинтересоване у источијем стварма, и које желе њихово мирно рјешење.* Сви добро знаду у овом часу, да су те државе најприје Русија и Француска, истински некрене у својој готовости *поштовати постојеће уговоре и помагати Њ. В. Султани у успостављању поретка у његовој црвени.* Очевидно је, да и у овом случају Вилхелм II остаје одушевљен истијем добријем намјерама, које су га побудиле, да се придружи Русији и Француској на далеком истоку, чему се може само радовати. Пуно сагласје Русије, Француске и Њемачке у питању интервенције у Турској јесте, као што смо не једном рекли, најбоље јамство, да ова интервенција неће довести до залета опаснијех за јевропски мир. На страну овога мира стоје сада три државе, једнодушност којијех не оставља никаквог изгледа, да ће усјети оне политичке интриге, које су створиле данашњи положај турскијех ствари, и оне задње мисли, с којима су уљегле у ову интервенцију неке државе, које су потписале берлински трактат.“

Италијански министар пресједник г. Криспи, говорећи у парламенту о источином питању изразио се о тројном савезу, да није никад био чвршти него данас. „Да је тако, — објави „Н. Времја“ — као што говори глава италијанског министарства, то Италија, по свој вјеројатности, не би сматрала да може етанути у источином питању уз Инглеску баш у часу, када је ъемачка влада показала јавну наклоност, да се приближи Русији и Француској, што је у престониј бесједи цара Вилхелма нашло јасна израза. Истина, г. Криспи, споменуо је пуно сагласје свијех шест држава, али ко не зна, да је са стране Италије то сагласје тако рећи изнуђено, и да је непочетка квинцалеска влада била готова, да узме страну Инглеске у случају, ако би се инглеска влада рјешила, да неступа према Порти у смислу, који не одобрава Русија, Француска и Њемачка? У данашњем положају ствари тројни савез истина још постоји, али по мало губи свој пређашњи смисао од како је Њемачка признала, да је цјелисходније, у свом сопственом интересу, дјествовати у пуном сагласју с двијема великијем државама противу којих је тројни савез био закључен.“

ДОПИСИ.

Подгорица, 19 новембра 1895. — Јуче у овој вароши прослављен је 25 годишњи јубилеј нашем учитељу г. Захарији Радичевићу, наговијешен у 45 броју „Гласа Црногорца.“ Велики број грађанства био је у цркви на богослужење; пјевало је пјевачко друштво „Бранко“ из цркве послије су свп у учитеља Захарије на честитање же је свак почашћен био; пјевачка дружина пјевала је прво „химну“ затим патриотске пјесме; тога дана примао је г. Захарија ваздан честитање, измијешало се скоро сво грађанство и мјесна главари и г.г. официри, наставници војничке школе. Истога дана слављеник је примио много телеграфских честитака међу које од Г. Митровића и од г. надзорника који је и приређивачком одбору и свима подгоричанима захвалио што умију цјелити учитељски позив. У вече је била свечана вечера на којој је било до 80 особа, међу које од главара кап. Лука Нелевић од стране г.г. официра г. Н. Митровић, и г.г. свештеници. Пјевачка дружина је отпјевала химну која је завршила се уселицима жито Киља! Затим учитељ Радичевић држао је говор у којему је изнио живот и рад учитеља Захарије до данас. После су сједовале здравнице и прву од стране грађана подгоричких изнио је г. др. М. Радуловић затим од учитеља г. Станко Марковић, а најзанимљиве је здравнице изнио г. г. официр Н. Митровић у име своје кас слављеников некадашњи јак — и у име г.г. официра наставника војне школе, он је у својој лијеној здравници изнио знамај црногорског учитељства од доба владе Киља Николе до данас. Све здравнице пропраћала је пјевачка дружина с пјесмама. Затим је члан приређивачког одбора г. Захарија Радојковић изнио бравно честитке епископ слављенику. Још нам је поменути да је ту вече епископ слављеник из Ниша од г. војводе Николе-Колу Рашића за кога смо казали да је Захарију ослободио турско тамнице год. 1872, он гласи:

Г. Захарија Радичевићу учитељу у Подгорици. Драги и добри брате Србине, „Глас Црногорца“ број 45 од 4 новембра ово год. дошле ми до руке, и веома се обрадовах кад видех шта твоји пријатељи пишу. Сјелајући се пронахети твоје памће и мук твојих, немогу да заборавим, а да ти као Србину и патриоту одовуда пређе по нас јадног а сјајног града Ниша не кажем: Хваљити се такви Срби, и дај Боже да се многи на те угледају и доживе оваке славе ко што ти Србине мученике доживе. Из овог епископства та год 18 новембра прослављен је двадцетогодишњице неумрлог овог рад твог, сажљом да још дуго година поживиш, а на дну и понос свију Срба, народних и пријатеља твојих. И вам браћо дати и поздрав Подгоричани, као приређивачима притом милом ви учитељу г. Захарији такође из дубине срца желим и кличем да живите на многаја лета.

Само тако Србине брате.
Наће увек ерше да вас прате.

Братско поздравље жели
Никола-Коле Рашић
војвода Нишки.

По прочитању овог писма сви присутни рекше хвала му и жваго епископ родољуби Николи-Колу Рашић. Послеје су здравнице навладе г. војводе Крето Поповић, и проф. Ф. Јерковић. Затим здравице је Стеван Лукичевић у име јевропског друштва „Бранко“ и у име приређивачког одбора, захвала присутнима што су мисли за претиву прихватили и са љубављу се одзивали. Нишљегку удео је учитељ слављеник и у лијеној здравници захвалио се прво Њ. В. Радојковићу због служења који га је очински прихватио и милостиво позивао; затим србљанској Вили која му је дала школовање и прихватила га за учитеља у Митровицу; па слављу савборској оштини која га је на своје трошкове у учитељској школи издржавала; г. Колу Рашићу војводи нишком што га је турске тамнице ослободио; па приређивачком одбору и свој браћи подгоричанима и сви

јема који га се тај дан ејетини то му честитане. Ту вече за спомен предат је учитељу Захарији Албуи потписат од свих учасника у прослави у ком се приложено и све честитке тога дана стигле. Затим играло се и пјевало до послјије поноћи.
Подгоричанин.

Књижевност, умјетност и просвјета.

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА својим задругарима, претплатницима и пријатељима.

После потпуно извршено екепедиције трећога књижевног Српског Књижевног Задруге и после одражане друго редовно скуштинне, која је имала својеродно да процени св досадашњи рад Задруге, Управа од Задругина онег сматра ерштом, што и по изгледу нут може учугати свој позив на св ерски народ и позвати на уште на свврго књижевно. Лијен одзив на досадашњи три књижевног, који је и на другој скуштини дато Задругину раду, крајем Управе у увијерено, да ће се ерски народ и у овој притици показати веома пријатељски одзивом књижевног задруге, те сматра у овој притици издешном сваку даљу радњу о карактеру Српског Књижевног Задруге.

И ако Управа, што због чекања, да се сврши и задругарима предат троје књижевног због жеље да чује о свом досадашњем раду и суд редовно скуштинне, так данас изата пред св ерски народ с позивом за уште на IV књижевно, шта је она већ изнио велику браћу о том новом раду. Од књижевног који је изнио већ до сада су ерски већ три, а ради се жваго и на ерским књижевима. Тако је оправдала над Управом, да ће бити у стању да задругарима предат сво књижевно и некако табла, у свомом пометку 1895 године. Према томе Управа мали сва задругаре, приређивачко и приређивачко Књижевно Задруге, да свој уште на IV књижевно потку што прије, а најдуже до 31 јануара 1895 године, дати озим позивом одређује рок уште.

Уште су остали и даљу књижевно, који су бити и то ерски: Добродошлица, који се да једном да сајди, 150 динара или круна; ерски књижевно, који се по изгледу правила уште само 20 динара, 10 динара или круна; уште књижевно, који се држи по старом док год се жваго добива књижевно, 6 динара или круна.

Овом притици Управа мора обратити нарочиту пажњу свих задругара, претплатника и пријатеља Српског Књижевног Задруге на двије измјене, учтање у Управица на II редовној скуштини.

Члану 8 тога је ерски, који приређује да приређивачко, сва што су шваго, ерски, друштва и г.г. могу бити од ерски само ерски, што је ажурирано право, да онда који својим једним приређивачком чини уште књижевно, јаче и пометку Задругу, шта су изнио ерски књижевно и ерски књижевно и по том већем уште. Ову измјену нека владе имати на уму пред-станици свих правних тирела, па нека по њој от ерски и ишту уште.

Члану 9 по измјени обавља сва оно ерски, који 20 година извршило уште пометку свој годишњи уште књижевно уште, и приређивачко даље као добродошлица, Ова измјена књижевно, шта је лијен одзив, што је изнио из жваго свих задругара, и што ће омогућати маогат искривог приређивачко даље књижевно, да се и ерски књижевно уште књижевно добродошлицом овакога друштва.

Пшто се према овој измјени озим правим могу користати само они задругари ерски, који по приређивачко да једно године на вријеме дати своја уште, који се на ерски неће моћи приређивачко уште књижевно и пометку Задругу, шта су изнио ерски књижевно и ерски књижевно уште књижевно књижевно.

На посљетку Управа сматра за дужност, ради књижевно, који би озим ерски први пут приређивачко Задругу, ерски да књижевно даље књижевно и ерски књижевно књижевно пометку дати и ерски књижевно књижевно преко друштвених приређивачко.

Позивајући овим све задругаре, прет- платнике и пријатеље Српске Књижевне Задруге на улату за IV коло, Управа их моли да се сви пожури, на што прије улоге предаду најближим им повјереницима, који ће по освједоченој својој љубави и даље радо тачно вршити овај тежки али племенити задатак.

Београд, 1 новембра 1895.

Управа
СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ.

(† Нектарије епископ вршачки.)
Новосадски „Браник“ доноси:

Данас пред подне добили смо из Вршца тужну вијест, да је понае тамо послије кратког боловања преминуо Нектарије Димитријевић, епископ вршачки.

Епископ Нектарије био је истинити по посвећењу нап најстарији епископ, али то бјеше само с тога, што је смрт послије њих година немиланце косила наше епископске; иначе је епископ вршачки био човек у најбољим годинама.

Наше калуђерство послије година јако је онадало. Томе је било више узрока. Попајирије је повика на калуђере задржати многу ваљану снагу, да не иде у калуђере. Доцније опет Герман није хтио примати у калуђере, да докаже, како автономне установе не владају. Међутим је и смрт чинила своје. И тако се она жала велика оскудица у придворним калуђерима.

Нектарије Димитријевић припадао је по годинама млађој генерацији; али он је по духу свом био везан за старије калуђере наше. Он није никада био на митрополитском двору; њакон, протођакон, синђел и протосинђел — све је он то био на двору епископа вршачког. И архимандрит је био у вршачкој дијецези, у манастиру Месену. Он је калуђерску дисциплину познавао, те није радо гледао, да се преко реда унапређује у калуђерству.

Али тај наш калуђер имао је и све врлине старих калуђера наших, и уз то и многу врлину модерног човјека. Епископ Нектарије био је образован човјек; његово знање бјеше опсежно, воља јака и увјерење дубоко. Он је био човјек чистог моралног значаја, његов карактер био је истинити, али на њему није било њега. У управни дијецезе разумјевао се добро, јер је дугом практиком имао прилике, да се извјешта и усаврши. Он је био врло вјешт администратор.

Његово богословско знање било је знатно, он је био темељан зналац и друштвених наука, а да је проучавао живот нашег народа, свиједоче његове посланице, које се бјеху далеко уздигле изнад обичних шаблонских послова те вреге. Таке посланице није нико писао као Нектарије.

У нашем народном црквеном животу био је Нектарије непомирљив; он је сву власт тражио за епископа, али то је он више теоретично заступао. То је било његово истинско увјерење, али он се никад није дао употребити као средство, да автономне установе обара у корнет владе. С тога се и под реакцијом Аиђелићевом није истицао.

Да је Нектарије љубио свој народ и своју цркву, посвједочи је и приликом расправе политичко-црквених рефорама на угарском сабору.

Блаженопочивши Владика родио се 25 јунија 1839 године у Великом Гају

(код Вршца) — из чувене у своје доба породице Тиме Равкова, потоњих Димитријевића. Прадед му Јосиф, човјек имаућан, из Вршца се одсели у Меленце (код Великог Бечкереча); тамо се окући и накупује земље и стече големо имање. Ожени се Настом (Анастасијом) вјерју проте велико бечкеречкога, тетком потоњег адвоката Аце Протића, почима прераног умрлог пјесника Милана Берића. Са Настом изроди Јосиф пет синова и четири кћери; од синова жив је још Јован Димитријевић-Јурук у Вршцу. Најстарији син им, Петар изучи шест школа латинских (као што се онда звала гимназија) и буде управитељ на спахулуку, најпорије код епископа Петровића у Удвароку, а послије у Великом Гају у епископије Николе Маленице. Ожени се из Великог Бечкереча из чувене тамо куће Мусића девојком Нанчином (Ангом) и роди с њом двоје дјце. Првенче им женско умре за малена а друго им је син био Никола, сада покојни епископ вршачки. Никола оста мален без оца. Мати му удова врати се у Велики Бечкерек и уда се поново тамо за трговца дрвара Данила Лињачког и привдеде Николу са собом у кућу. Очух га је називо и одхрашио и на школе дао, као и послије своје рођено, данашњег доктора тамошњег Павла Лињачког.

Никола изучи основну школу и дођу гим. у Великом Бечкерек а горњу потом у Карловима Вилковима, која тада бјеше на далеко на лијеву главу. Још из младости показиваше дара за науку а у нарани састављаше највећу збиљу са шалом. Не отимаше се у школи за првенства Јачка, ал знањем, читањем књига и допуном самоуком забављаше и своје другове у школи на и професоре.

Са гимназије вишковачке отиде Никола у Беч на универзитет да учи права; за двије године изучи римско право и каноничко и друге науке, што иде уз то. Подложи први државни испит. За тим дође у Вршца у богословију. Учећи богословије, изучи и прерувао се те положи у Бечу, на реченој великој школи, и други државни испит правнички. 1866 год. за калуђери се, узев име у калуђерству Нектарије, и буде честитом ваветину „столну православију“ владци Емилијану Кенгелцу десна рука и ослонац у владковању и у двору му владичанском. Владика Кенгелца произведе га 1874 г. за архимандрита мап. Месену, где проведе Нектарије 12 година, читајући и допуњујући науке високе разне руке, те доспје до голема знања, да му је мало равних. Штета голема, што то не изнесе пером и књигом на свијет! По смрти владике Кенгелца постао је Нектарије у Вршцу пријемник му достојан митре и столнице владичанске.

И још једну врлину да споменемо. Кољак је год преосвећени владика Нектарије у свом знању и владковању био строг и престрог, толико је исто био у животу иначе снисходљив и срца мило етива. Са своји другови и пријатељи из дјетињства и младости називо се и снисходљиво. Сиротиња и невољници имајаху у покојном владци индигрот добротвора, који је гледао да свуда, гдје може, ублажи невољу сиротињску. Чинио је многа добра многима и особито сиромашним ученицима — а све то без возгласа и траженог врика и усклика.

Своје имање оставио је народу на добротворне сврхе и тијем ступио у бесмртно коло народних добротвора.

(3580 кв. мет.), а од 1864—1876 њезина површина простирала се на 4200—4650 квадратних метара.¹⁾ Ови подаци сви су нетачни, и због нетачности граница и погрешности мапа, на основу којих се рачунало, не могу ни захтјевати, да се сматрају тачнијема. У почетку овога вијека Горњи Васојевићи придружили су се Црној Гори, г. 1859 добила је Грахово и Дробњак, и у исто доба непостојаји Кучи придружиле се стално с Црном Гором.

У овоме простору Црна Гора је имала неугодне границе, јер су биле према површини земљишта много развијене, а са сваке стране, особито од Никшића, Спужа и Колашина, дубоко у области изложене нападијема. Оне су се познавале лако по уништенијем шумама, чим су се Турци обезбјеђавали од нападаја, и по ланцу тврђава, којима је Црна Гора окружена. На свакој главници изнад којег простора, на сваком мосту, и на самим високијем брјеговима биле су куле, карауле, паланке, чардаци, панчеви и тврђаве ограђене; па и ако нијесу одговарале захтјевима јевропске ратне вјештине, слабо оружани горшаци нијесу им могли ништа. Да се добије појам о овом китајском зиду, доста је споменути ланац утврђења, који је од Бара преко Сутормана на Јабљак, Подгорицу и Спуж био протегаут, и други од Никшићког града кроз Дугу. У колико су по берани

еком уговору Црној Гори принала та утврђења, Црногорци су их или из основа разрушили, или напустили; а само нека важнија сачували, те данас служе за складишта ратног материјала. А што је остало у турскијем рукама, више им служи противу својих поданика него ли противу нападаја Црногораца, и немају никакве ратне важности. У толико су опаснија утврђења мјеста на окупираном земљишту од Аустрије, и од мора до у Новозазреки санџак нику се једна до друге тарђаве, стражарице и жандарске касарне.

Тако је Црна Гора са свијех страна окружена непријатељима, а до г. 1878 била је сасијем и од мора затворена, ма да јој је море у Боки Которској удаљено тек 1500 мет. Тако мала Црна Гора није могла сама о себи живјети, пошто њезина каменито земљиште није било за земљорадњу, а ријетке плодне оазе често су биле од Турака опустошене; и за то су Црногорци морали тежити, да рашире своје земљиште, те су непрестано ратовали. У колико је Аустрија располагала јачом снагом, у толико је Турска слабија била. К томе граница је према Турској ишла по спорном земљишту, тако су била отворена сва врата најобезбјенијем захтјевима, и расире су биле крошница болјијет као међу јужноамериканским републикама. Црногорске тежње тражиле су с једне стране плодне земље и ливаде, а с друге излазак на море, уопће границе које одговарају природнијем условима земље. Од како постоји за тијем је Црна Гора тежила, али тек је послије четири вијека борбе успјела, и то само јединијем дијелом.

Турска се није могла никад утврдити

Нека је умрлом епископу лака црна земља и вјечан му спомен у народу српскоме!

(НОВЕ КЊИГЕ.) Примили смо:

Приповијетке из црногорског живота. Написао Лука Јововић. Књига I. Цетиње, Књ. Црног. државна штампарија, 1895. Цијена 50 новчића.

Преноручамо овај покушај младог приповиједача, који црта живот црмичке нахије истинито и доста живо; а пошто је ово прва књига, те би имала слједити и друга, преноручили би писцу да не хита, него да више пази на обраду облика свога приповиједача; а узора има довољно код Љубише, Врчевића, Лазаревића, Шапчанина, да само покојне наше приповиједаче споменемо.

Мала споменица из Русије. I. Са погребом Александра Александровића III. руског Цара Миротворца. II. Утисци и слике из Русије. Написао А. Пајевнић. Цијена четири приход ове књиге намијењен је фонду дра Ђорђа Нагошевића, за удове и сирочад учитељску. У Новоме Саду, издање и штампана А. Пајевнића, 1895.

Добро познати нам српски родољуб и новинар из нашег рата и са ободке прославе, кад оно прошле године порази нас глас, да је велики Цар словенски преминуо, није се могао уздржати, да не похита и на далеки сјевер, на погреб великога Цара. И он је био једини преставник српске штампе на оној величаној етвеној тужној свечаности. Његови извјештаји у „Бранику“ утаан су се, мимо све остале извјештаје странијех листова, јер потичу из схватања једнога Србина, који је — као што вели у предговору — „видио Русију у душевном полету, који ме је проводио кроз рајске просторе, које ми је срце слугило а душа цијелог живота у најмилијој својој самоћи најтоплије прижељкавала.“ Па кад се вратио из Русије, жахелно је „да у једну киту приберем све мирисно цвијеће, које сам отуда са собом допшо, па да у књизи пуетим широм српскога свијета, да окадим православнијем тајмјаном све српске домове, јер сам онако још топако осјећао у себи многе утиске, које нијесам на хартију ставио.“

Тако је изашла ова споменица са жељом родољубивог писца, да сваки његов читач „увиди и осјети: е ми нијесмо тиква без коријена. И кад не би ништа друго имао да види у големој Русији, не би се кајао што се потрудио већ и само за то да види и осјети у најсанијем свом јеку и сјају најузвишеније православље и рајску побожност, какву би из дубине душе своје сваки родољуб само пожељети могао народу српском у нашим крајевима.“

По овоме предговору већ се види о чему писац у овој књизи говори. Послије описа тужне свечаности, долази велезлота црква и богослужења, што је писац видио у Петрограду, Москви и Кијеву. Уз ове описе долази још осамнајест слика.

Ми би жељели, да се ова књига што више растури по свијема српскијем крајевима, а увјерени смо да би се у свакој кући са великом насладом читала, тијем више што је у нашој књижевности ово први пут описано ако ће и по једном дијелу Русије, у колико се ми сјећамо. А цијена књизи само 50 новчића, те је може сваки набавити.

— Историја Српскога Народа. Написали Љ. Ковачевић и Љ. Јовановић. Свеска

У Београду, штампано у држ. штампарији краљевине Србије, 1894. Цијена 7 динара.

Ово је седам књига трећег кола „Српске Књижевне Задруге.“ У овој се свесци излаже српска историја с погледом на историју сусједнијех Хрвата и Бугара до смрти бугарског Цара Самуила.

Чланови улагачи, који плаћају само по три фиорина, могу бити потпуно задовољни и трећим колум књига, јер данас имају за девет фиорина двадесетиједну кориену и забавну књигу увезану; а чланови утемељачи могу се поносити са успјехом ове лијепе наше задруге. Али да ово наше тако потребито подухеће напредује, треба да напредује и одзив из свијех наших крајева. Зато се очекива не само постојанство досадашњијех чланова, него и растење броја њиховога, не само са материјалног гледишта, него и са моралног. Све што је живи одзив то ће све више управа задруге имати воље и могућности да чланове што боље задовољава.

Само треба да се управа постара, да се свијема члановима у исто вријеме разишну књиге, кад изађу из штампе, а не да неки чекају по који мјесец, као што се већ у јавности чула тужба. Нетачност шкоди сваком подухећу.

(На знање.) Свој оној пошт. господи која су имала доброту да скупају предбројидбу на „Српски Магазин“, и о којој сам имао част послати за то нарочите позиве, — моја топла молба: да ми изволе, у најкраћем року, послати именик пошт. госноде предбројидника ради мог знања и управе: јер ће „Српски Магазин“ до мало дана у штампу.

У Рису м. Вањи, 20 новембра 1895.

Дионисије Миковић, игуман.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Напомене о начинима подизања шума.
(Из „Тежака.“)

Шума, као што је познато, може да се подигне на два начина: на природан и на вјештачки.

На природан начин шума се подиже, кад се сјеча дрвећа улеси тако, да зрело сјеме са роднога дрвећа, сјеменака, падне и ту клија, али кад се сјеча како треба и у своје вријеме изврши, те да из посјећених панева и њихових жила, избију јаки и добри изданци.

Не узимајући у обзир подизање шума изданцима, које се предузима у подмлађивању изданских шума и доњег дрвећа у средњим шумама, подизање шума на природан начин, може да се изврши: чистом сјечом, постепеном сјечом и пробирном сјечом.

Чиста је сјеча таква, код које се посјече свеколико дрвешце у шуми, т. ј. земља сасвим оголи, или код које се стави само незнатан број дрвета, да му ма из каквих обзира стоји све догле, докле се на тој површини сјеча поново не предузме.

Постепена је сјеча таква сјеча, која се не предузима у исто вријеме над свеколиким дрвешцем у шуми, већ поступно, т. ј. мало по мало. Прва сјеча предузима се у циљу, да дрвешце добије што више

у њезинијем сјеверозападнијем покрајинама на Балкану, и њезини напори разбијали су се, колико о неприступне горе, толико о свијест независности њиховијех становника, особито о сусједство Црне Горе, која је вагда била отворена ускоцима. То је био главни узрок, за што је Порта неизмјерне жртве у новцу и крви принашала, да освоји ову земљу.²⁾ Успирко побједама сви напори нијесу имали успјеха, и околна племена нијесу била на чисто коме припадају, те су се колебала, како су им обећавали што цане или владике, или како је сјеча оружја била на једној или другој страни. Особито Арбанаси били су сумњиви пријатељи, и њихово дволично држање најбоље карактерише мишљење, које је у Скадру владало за вријеме г. Ханп, да њихови прваци чувају по једну застану турску и по једну црногорску, да се једном или другом послуже.³⁾ Мухамеданци колашински дијеле се свеђе у разне странке, и ма да су били свеђе у расире с сусједнијем Црногорцима, ови су знали вагда једну странку за себе предобити, и тијем Турцима осјетљиво шкодити. Тако су освојили град Колашин г. 1859, и задржали га до г. 1864, успирко есадарског уговора, и то тек усљед надмоћне силе турске. Још су са колебали Кучи; год 1836 придружиле се Црној Гори, али кад је у Црној Гори уведена порез државни, опет отпадоме. За тијем су се опет измирили, али г. 1853 усљед мишља

2) Militär geographische Blicke in das Land der Montenegriner Internat. Revue über d. gesamten Armee und Flotten VII (1849). — Види чланак 7 есадарског уговора (1862), по ком Црна Гора не смије четовати по Турској, нити потпомагати буну у покрајинијем јој покрајинама.

3) Hahn, Albanische Studien (1853).

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ПРИРОДНЕ И ПОЛИТИЧКЕ ГРАНИЦЕ ЦРНЕ ГОРЕ.

Од д-ра Курта Хасерта *).

Политичка граница означава крајеве просторног протезања једне државе, образује додирно тачке више држава, и постава извјешне преграде расиростирању воље и особинама њезинога становништва. Разлике се огледају истичу, што је тјешњи простор, на коме важе, и за то падају у очи највише тамо, гдје се дијеље или више земаља сударају и гдје је саобраштај оточан царинскијем и прелазнијем (путни лист) пренисема.

Само најприродније и најбоље од свијех граница, мореке границе, што уживају Инглеска и Јапон, јесу и остају постојане, све остале су промјенљиве и непостојане са судбином државе, тијем више ако су неприродне, т. ј. неуходно потегнуте, или млађане, т. ј. још тачно не означене пограничне линије. Црна Гора, млада држава, која се из незнатнијех зачетака развила, била је несталнијем границама окружена, како је расла придодатком усјека. У тринајестом вијеку рачуна се, да је Црна Гора обухватала већ 2000 квадрат. метара, у средини нашег вијека скоро двооструко

* Овај учени Прус, који је посветио толико љубави и труда око научивања Црне Горе, написао је ову своју најновију радњу у Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde (XXX књ. г. 1895), и није је овдје због њезине важдности преводимо главном нашим читаоцима.

1) Kapper, Montenegroische Skizzen. Deutsche Bundesan VII (1886). — Hequard, Geographie generale du Pachalik de Skutari. Paris (1858). — Hequard, Histoire et description de la Haute Albanie (1859). — Fréloy et Mahovich, Le Montenegro contemporain (1876). — Sermet, au Montenegro (1889). — Pricot de St. Marie, L. Hercegovina (1875). — Рошнски. Черногорја и јеја прошаом и настојачичем.

свјетлости, те да што боље роди и да се земља приправи тако, да сјеме, које ће опаста, може да клија; а остале су сјече у погледу, да се младе биљке заштите од спољашњих штетних посљедица. Сјеча се удешава према потреби подмлатка, т. ј. да ли му је још потребна заштита, или му је нужна свјетлост у већој мјери.

Пробирна је сјеча она, код које се сјеча дрвећа врши без икаквог реда.

II

На вјештачки начин шума се подиже, кад се извјесна површина земље засије или засади изабраним врстама (сортама) шумског дрвећа.

На овај начин, па било сијањем или сађењем, предузима се подизање шума по правилу онамо, гдје шуме није било или гдје је ова искрчена, а често се упо- требљава и у ријетким (старим) шумама, кад се земља жели да закони од атмо- сферског утицаја, или кад се подмладак не може да заснује на природан начин.

III

Ако се међу собом сравне оба ова начина подизања шума, онда сваки од њих има и својих добрих и својих лоших страна. Тако:

1. Подизање шума на вјештачки начин, бољи је од природног начина онамо, гдје су повољни климатски односи, јер се пошумљавање може да изврши брже и правилније;

2. На овај начин, могу се боље поди- њи мјешовите шуме према мјесним прили- кама и боље добити жељена густина, него на природан начин;

3. Могу да се употребе паљеви и жале, међутим, кад се шума подиже на природан начин, онда се паљеви не смију крчити, већ се остављају да из њих потје- рају изданци за изданацку шуму;

4. Овај начин може да се употреби и тамо, гдје нема никаквих шума, затим, гдје се жели, да се произведу друге врсте, гдје је земља таква, да опало сјеме не може клијати, и гдје се стара шума састо- ји из неродног дрвећа или таквог које не може дати толико сјемена, колико је нуж- но, па да се шума подмлади на природни начин;

5. Могу се за коју годину сијати и по неки ратарски усјеви, а то није никако могуће, кад се шума подиже на природан начин; и,

6. Штете приликом сјече дрвећа, далеко су мање, него код шума, које су подигнуте на природан начин.

Обратно:

1. Подизање шума на природан начин, јестиније је, од подизања шума на вје- штачки начин, пошто у почетку сасвим или бар највећим дјелом отпадају тропско- ви око сијања или сађења шума. Истина, та уштеда не остаје произвођачу шума увјек не окрњена, јер је сјеча такве шуме, због већих тешкоћа при обарању и транс- порту дрвета, обично скупа, но сјеча шуме, која је заснована на вјештачки начин;

2. На овај начин може се добити већа количина и дељких сортимената (дрва за грађу, даске и израђивне круп- није и ситније,) јер се дрвеће које се добро развија, може задржати и послје сјече за неко вријеме, без штете на под- младак;

3. Заклавају се боље и осјетљиве врсте шумског дрвећа од штетних утицаја прилике и позних мразева (буква, јела и

скадарског наше онег отпадоме, на онег се придружише Црној Гори, да се већ 1855 у два пита побуне против Књаза Данила, што их није хтио позвати на оружје противу Турака, с којима су прије двије године друговали.

Напретив становници данашње сје- верне и западне Црне Горе вазда су били привржени својој браћи по крви и по вјери. Истина по имену припадали су турској царевини, али у ствари били су независни или владицима подложни, и само да сачува неки вид врховне власти, Порта им је потрђавала оне главаре, што су сами бирали или што их је Црна Гора постав- љала. Иначе турска власт и административни дјелокруг није се простирао даље од неколико кула, и ове су се могле тек послје рата од г. 1862 оградити, кад су погранична племена изгубила свој наслон, с њед пораза Црне Горе. Али успорке неспријатељским посладама, које су биле Дурмиторском предјелу до Комарнице, Беоуја и Недајна, становништво је уздр- жало своју независност, и турске војници налазили су само, да купе заостали харач.

На простору између Пиве и Таре, гдје становнике још Болица г. 1614 назива- ло су становницима, није се сммо показати ниједан турски чиновник или официр без опасности, и једна омиљена реченица гласила је: „Наша Тара, не боји се турскога Цара.“ У таквијем приликама може се разумјети, како су Сакс и Бау (1861 једва нагово- рили заштије, да их ирате до Дурмитора.

(Наставиће се.)

емрча,) те се тако на врло јевтин начин долази до нужне засјене;

4. На положајима, који су изложени вјетровима, прилици итд. и гдје нијесу удедни климатски односи, може се поде- сном сјечом олакшати и посве тешко пошум- љивање, јер ће тада старо дрвеће запла- љати подмладак од спољашњих штетних утицаја, док подизање шуме на вјештачки начин, често не испада повољно за руком на овим мјестима, ако подмладак није засјењен;

5. На кршевитим и стрменим мјестима, у мањој је мјери сривање и одроњавање земље, кад се шума подиже на овај начин;

6. На коровљивим земљама, може се задржати и нешто корова, да земљу засе- њава, па ипак да се нема бојази, е ће коров младе биљке да угуши; и

7. Гдје се шума било из климатских или хигијенских обзира мора непрестано одржавати, тамо увјек боље одговара циљу подизање шума на овај начин.

— Огуда, прије него приступимо пошумљавању каквог земљишта, ваља да смо на чисто с њим, на који начин ваља да приступимо пошумљавању, и ако је такав случај, да се у томе може учинити избор, онда ваља да употребимо онај, који је лакши, бољи и јевтинији, који дакле има више добрих и лоших страна.

IV

Ако смо се у подизању шума рије- шили за подизање на природан начин, онда у том случају, ваља да имамо на уму ово што иде:

1. Подизање шума четом сјечом, спада у најјевтиније и најпростије начине, али води циљу само онда:

а) Ако се сјеча врши у узаним пругама „на скокове,“ ако се шума састоји из таквих врста које могу добро успјевати без засене, ако су врсте такве да им се сјеме може далеко развијати (јела, бор) и, ако је земља тих особина, да се посље сјече неће јако отравити;

б) Ако у старијој шуми има подмлат- тка шумског у довољној количини, који се сјечом и транспортом дрвета неће оштетити и који је такав, да неће страдати од поз- них мразева и прилике; и,

в) Ако се подмлађивање врши издан- цима из пањева или жила.

2.) Подмлађивање шума постепеном сјечом, може с коришћу да се употреби у свим оним шумама и којима се родног дрвећа, сјемењака, и гдје земља није посна и коровљива, али је њоме отежано произ- вођење и чување подмлатка из оних врста, које страдају од одује и вјетрова, или из оних, које по могу да поднесе засјену или прекривање од сјемењака да због тога ова сјеча, често не може да одведе же- љеној мети.

3) Подмлађивање шума пробирном сјечом није удедно с тога, што шума добија различно склопове и неједнаке је старо- сти, а с тога, што је у таквих шума обично због ове сјече и повећи губитак у прора- штају дрвета, и што се земља јако погор- шава, не препоручује се за велике и веће шумске просторије, већ само за мале и оне, које су на таквом положају, да се могу подмлатити. И онамо, гдје се земља мора непрестано одржавати под шумом, било то због спирања и одроњавања земље, или због каквих вјетрова или хигијенских обзира, треба употребити ову сјечу јер кад се она одржава у добром стању, онда се само помоћу ње може понајбоље да закони земља на таким мјестима, и да се најбоље регулишу атмосферски утицаји.

4. Искуства су показала, да поди- зање шума на природан начин треба упо- требити:

а) У старим шумама у којим има довољног и здравог подмлатка, који се сјечом и извозом дрвета неће оштетити, и који је тих особина, да се може разви- јати и у слободи, т. ј. кад се старо дрвеће одсјече и уклони;

б) Кад се подмлађују такве врсте, које у младости траже засјену и заштиту (буква, јела, смрча);

в) гдје је клима капава (сурова,) затим на мјестима која су изложена хлад- ним вјетровима, гдје је нужно да је земља из буди каквих узрока непрестано под шумом као и на каменитом земљишту, гдје би иначе сијање или сађење било јако отежано;

г) У крајевима, гдје је оскудица у радној снази, гдје се не може да добије потребан број ваљаних садница и гдје су скупо наднице а дрво при том јевтино; и,

д) Подизање шума на природан на- чин, мора се употребити у изданичким шумама, и средњим шумама за доње др- веће и кад се врши пробирна сјеча.

5. У погледу употреба сјеча, према наведеном:

а) Пробирају сјечу ваља предузети у свим оним приликама, које су наведене у 3 тачки овог одјељка;

б) Постепену сјечу ваља предузети: У прилици, ако мјесне околности нијесу такве, да се земља мора непреста- но одржавати под шумом, т. ј. ако није такав случај, да се пробирна сјеча мора употребити;

Кад је дрвеће од оних врста, које имају тешко сјеме, или које у младости

траже закон и засјену, које вјетар не може лако да штети и ако у старој шуми нема подмлатка у довољној количини;

Кад се не смије да оголи цијела површина земље; и,

Кад се тежи производњи дрвета за даске, јер је у том случају дрвеће у нај бољем склопу, због чега се мање грана, те зато има и мање чворова.

в). Чисту сјечу треба употребити:

У старим шумама у којима има под млатка у довољној количини и који је такав, да се у слободи може развијати;

У шумама, које се састоје из таквих врста које имају лако сјеме, којег има у изобилу, а при том је земља таква, да ће опало сјеме моћи проклијати. Ну ни у оваком случају, сјеча се не смије извршити у широким пругама; и,

Кад се подиже изданацке шуме.

V

Ако смо се обратило у подизању шума ријешили за подизање на вјештачки начин, онда претходно треба да уочимо добре и лоше стране сијања и сађења и да знамо, кад који начин треба да употребимо. Тако:

1. Сијање је јевтиније од сађења у оној прилици, кад се не обрађује цијела површина и кад сјеме није скупо;

2. На каменитим земљама лакше је извести сијање него сађење;

3. Кад се подижу такве врсте, које су у младости подложне болестима (бор), или које дубоко пуштају у земљу сржну жилу (раст), сијање је боље од сађења, и то у случају, ако се сађење не може да покони цузна пакља; и,

4. Кад се сије, онда се добива свакад неки сувинак у биљкама, које се могу про- садити и на друго које мјесто.

Обратно:

1. На влажним и наплавним земљама и онамо, гдје је земља подложна измржњавању и гдје се навлачи многим коровима, сађење је сигурније од сијања;

2. Врсте шумског дрвећа, које у мла- дости траже засјену и заштиту (буква, јела, смрча), страдају много, па се наредичева мјеста, могу најбоље потпуније сађењем;

3. Поправке у култури и подмлатку који је заснован на природан начин, могу се с добрим успјехом извршити једино сађењем;

4. На овај начин најлакше је извести мјешаву подесних врста и с бољим ус- пјехом може се подићи жељена шума, него сијањем;

5. Сађење оних врста шумског дрвећа, чије сјеме не може лако да се очува (смрча, буква, јасен, јавор, брест), не зависи толико од године кад ће сјемењаци дои- јети род, као што од ове зависи сијање;

6. Сађење се има нека готовина прираштаја да с тога и саднице брже изра- штају и у трави и у крону, него биљке које су на томе мјесту поникле из сјемена.

7. Кад се употреби сађење, онда се у томе случају може имати и споредних доходака (грана, паша, и др.) увећој мјери, и ти дохотци нијесу тако штотни по раз- витак шумског дрвећа, као кад се сије.

Према томе:

Сијање треба употребити:

а) Кад се засијањој површини може поконили нужних пакља, а међутим су такве врсте да не траже засјену;

б) Кад се подижу такве врсте, код којих је сијање сигурније од сађења.

в) Кад је земља таква, да се неће коровити, и кад обилжје дрвеће де прави велики хлад и засјену;

г) Кад се желе произвести танки сор- тименти, па се за тако густо подизање, не би имало довољно садница;

д) Кад су клима и положај повољни за развијање младих биљака; и,

е) Кад се сијањем може постићи циљ ието тако потпуно и корисно, и другим којим начином.

Обратно:

Сађење треба употребити:

а) Кад се подмладак не може или бар не за дуго чувати од сточе и дивљачи;

б) Кад је такав случај, да посијањо сјеме могу развијати тице или друге које животиње, или ако је земља подложна спирању;

в) Кад је земља у горњем слоју рђава и сува а међутим су доњи дјелови влажни;

г) Кад се желе гайити такве врсте, које у младости не траже засјену, које брзо расту;

д) Кад постији бојази, да ће трава и коров брже расти, но бољке које су по- никле из сјемена и да ће их прекривити;

е) Кад се желе поконили наредичава мјеста;

ж) Кад се желе пошумити голети врстама шумског дрвећа, које су у мла- дости осјетљиве од хладних вјетрова, или кад се желе пошумити стране брда, које су изложене прилици; и,

з) Кад се пошумљавањем иде на то, да се добије и у времену и у прираштају.

То су напомене, које ваља имати на уму при подизању шума. По себи се разу- мије, да се при избору једног или другог начина, не смије дотле гјерати, да се и. пр. при избору природног начина истисне са- свим вјештачки начин, или да се при по- дизању шума на вјештачки начин, не смије никако употребити природан начин. Оба ова начина ваља да иду заједно, т. ј. они треба, а често је и нужно, да се један другом од помоћи. Тако при подизању шума на природан начин, сва наредичава мјеста морају се пошумити на вјештачки начин, а при подизању шума на овај начин, сувоиан број здравих садница из подмлат- тка који је заснован на природан начин, не треба бацити, већ употребити онамо, гдје су ове потребне.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Ц е т и њ е, 1 децембра.

(С Двора.) Ђихова Височанства Господар и Књаз Престолонаследник повратили су се јучер из Подгорице на Цетиње.

(Одликовања.) Његово Височан- ство Господар изволио је одликовати: Г. потпуковника Феодора Михајловића Јурченка, командира I-ог баталјона 15-ог стрељачке регименте Његовог Височанства Књаза и Господара Њи- коле I-ог, и г. потпуковника Александра Павловића Јанушкина, командира II-ог батал. исте регименте III-јем степенем Данилова реда; г. капетана Аполлиарија Викторовића Томашевића, командира чете исте регименте IV-јем степенем; а г. Јокицу Глигорева, бар- јактара баталјона Ровачког и г. Луку Јововића, учитеља мркојевићког V-јем степенем истог реда.

(Извоз стәне.) Прошле недеље из Бара је кренуо трећи параброд, на- шипјех овцова за Марсељ. Осим тога трговачка кућа Голшер и Хамер с Малте, која има своју радњу у Подго- рици, извезла је три партије волова на Малту, да не спомињемо мање пар- тије, што се извозе у Италију.

(Из нашијех лука.) На 26 нов. била је велика олуја на мору, и ита- лијански брод „Ла нуова Аустралија“ наодила се у опасности у барској луци. Наше поморско капетанство одма је послало помоћ и позвало, параб. ауст. дојда „Јулијер,“ који се ту случајно десно да брод спасу, што им је срећно и пошло за руком, послје три сата храброга заузимања.

(Српска Књижевна Задруга.)

Обраћамо пакљу нашим читаоцима на позив Управе Српске Књижевне Задруге. Четврто коло књига већ се штампало, и рок је ушлате дотичне чла- нарице 31 идућег јануара; нека дакле чланови похитају са дотичном члана- рином код појереника Задруге, госп. проф. П. Поповића. Уз то препоручамо нашим свештеницима и учитељима да се заузму око прикупљања и но- вијех задругара, који могу још добити три прва кола Задругинјех књига. Ово је једина установа у Српству, у којој се огледа на дјелу наша душев- на заједница, па би то довољно било, да окупа све свијесне Србе у ову Задругу тако корисну и појединцима и укупном Српству.

(Из Подгорице) јављају нам да је данас био годишњи пени у земљодјел- ској школи под предједничством госп. Војводе Пламенца и у присуству г. проф. Мила Татара с Цетиња и многоборијех одличнијех грађана. Школска година завр- шише се свечанијем благодарјењем у неде- љу, па ће се дијелити ученицима отпусна свједожба и обилати дарови, који се састоје из развијех кориснијех подопривреднијех машина и оруђа, за које је висока влада одобрила ове године 400 флорина.

Из Подгорице 20 нов. пишу нам:

Јуче је освешћена наша нова школа, величанствено заије, која ће дотичи Миркову варош и са којом ће се повести наша Подгорица.

Посље службе Божије пошла је литија а за овом старешине г. г. официри настан. војничке школе и много народа подгоричког. Послије водосвешћења држао је бо- сједу учитељ Захарија Радичевић, иза које је пјевачко друштво „Бранко“ отијевало црногорску „химну“ која је завршена укланицама живио Књаз.

Затим народ је чашћен од стране општине и прву здравцу напало је Господару Књазу кап. Лука Неневић, а Њ. Височанству Књазињи Милени Стеван Лукачевић; Затим Књазу Наследнику напало је ком. Гогоје Лукић — на Књазу Мирку Г. Зах. Радичевић. Сваку здравцу пјевачко друштво пропратило је са пјевањем патриотски пјесмама. Грађанство је телеграфски за ту славу извјестило Њ. В. Господара и благодарило му што је материјално општини помогао те је могла такву величанствену зграду за своју школу подићи; за тим и Њ. Св. Књазу Мирку великом војводи Зетском, који се за подизање наше школе интересовао и темељ јој прије 15 мјесеци положио.

Слава Господару који помаже подизање школа и просвјете.

(Грађење школе ровачке.) Његово Височанство наш Узвишени Господар, као брижљиви Отац, старајући се за напредак младежи, благоизволио је даровати 300 фиорина, као помоћ, за грађење школе ровачке.

Просвјетна власт, после дужег и свестраног испитивања нашла је, да су Тећа средиште племена ровачкога, и као такво најзгодније мјесто на коме треба подићи ново школско здање.

За означити мјесто на Тећама и уредити грађевину школе, препоручено је игуману манастира морачког господину Михаилу Дожићу, који је отишао на лице мјеста и, на општу корист дотичнога племена и потпуно задовољство просвјетне власти, своју мисију најтачније извршио и предао им унутрешно за грађење школе и план, које му је послато од просвјетне власти.

Са г. Дожићем био је и учитељ морачки г. Лука Ацић, ће су били окупљени и главари племена ровачкога.

Овом приликом Милан Миланов Ковачевић, честити сељак из Тећа, даровао је једно радио земље, на најдешњем мјесту, на коме ће се школа градити; на чему нека је хвала Милану на племенитом дару, тиме је јавно показао жељу за напредком младежи и свога племена а тијем вјечиту успомену оставио.

(Влијеме.) Иза лијепијех дана падао је снјега, на смо имали јаког сјевера; а данас пада тиха киша.

РАЗЛИЧИТО.

(† **Александар Дима.**) Као што нам је брзојав већ доставио. Марцију близу Париза умрло је тамо 15. (26.) о м. у вече слави француски романсе Александар Дима услед каиље у мозгу. У њему је изгубила Француска свог најславнијег књижевника. Александар Дима млади, како се он сам звао у пркос своје 71 године, био је славан син славнога оца, који је све до 60-их година својим романсима и позоришним комадима, пунијем фантазије, владао јевропском публиком. Млади Дима био је у свему налик на свога оца, само што је имао више свијетско понашање, отац га није баш Бог зна колико назива, шта више пусти га да сиrotује, ма да је он (отац) немилецие харчио благо. Својим ванредним духом настао се млади Дима на чело француских књижевника и он је важио као правак скоро по вијека. Димаов отац волио је своје романсе одјевати у фантастично руно, а он је дубље проучавао модерни париски живот; он је социјална питања обрађивао у облику романа. Његова лица су природна и вјерна, те дају врло занимљиве моралне слике, што их је Дима пружило позорици. Његов најчувени роман је „Госпоња с камелијама“, који је и на српски преведен. Тај роман је удеиен и за позорици, и тешко да има популарнијег лица на позорици од Маргерити Готје, те лијепе а порочне жене, у којој је Дима знао онако мајстарски оцртати моралну слику оног доба Ни. Зола ни Ги де Монасан нијесу били тако популарни као Дима. Александар Дима млади родио се 16. (28) јула 1825. г. у Паризу. Науче је довршио у бурбунеском колежу и јако се одликовао. Рано се означио у њему дар, који се тим прије развио, што је рано долазило у додир саирним књижевницима, који у се скућивали у дом његова оца. Кад му бреше 17 година, издао је прву свеску својих пјесмама, а за тим се нишао роман иза романа, који свједоче о ванредној плодovitости тог романописца, и који сачињавају читаву библиотеку. У свим тим дјелима Дима је студирао друштво са патолошког гледишта и бави се ванредним моралним процесима. У политику се никад није мијешао. 1873. изабран је на мјесто Пјера Лебрина у академију; тада је Дима изабран између 30 кандидата. Од 1867. год. је официр почасне легације, а од 1888. има командирски крет истог реда.

(† **Гроф Едвард Тафе.**) У петак 17 (29) новембра, умрло је један од највјештијих и најокретнијих државника у Аустрији, гроф Едвард Тафе. Двије године

је прошло од како је оступило са крмала државног, па је од то доба живио у миру на својим добрима, док га сада не отрже смрт у Належову код Буђеовића у Чешкој. Гроф Тафе је био државник врло способан и његов рад тек ће доићи покољена знати достојно оцијенити. Већ и то, што се знао пуних 14 година одржати на тешкој позицији аустријског министра пред сједника, свједочи о његовој ванредној државничкој вјештини. Гроф Едвард Тафе родио се у Вечу 24 фебруара 1833 године. Свршио правничке науке у Вечу, ступио 1852 год. у државну службу. Пронао је све ступије административне службе док 7 марта 1867. није постао министром унутрашњих послова у Бајетову министарству. Учествовао је при склањању изравњања између Аустрије и Угарске. Пошто је кнез Ауерсперг одступио, именован је гроф Тафе 17 априла 1869. за мин. пресједника. Као такав имао је да проживи тешке часове. Против уставовјерне њемачке странке дига се јака опозиција у савезним и конзервативним земаљ. саборима. Чеси су изишли из Рајхсрата, а и Пољаци су пријетили, да ће то учинити. Уз то је беквино устанак у Бочи Которској, а и раднички покрет у мало што није плануо пред парламентом, гдје је 13 декем. 1869. демонстровало преко 10.000 радника. Што онда није до крви дошло има се само захвалити концилијантном поступању Тафеву према радницима. 1871. замјенио је Тафеов кабинет гроф Хоенхарт, и Тафе је отишао у Тирол за намјесника, док није 12 августа 1879. постао на ново министар пресједник и као такав био је на влади све до 10 октобра 1893. када је због изборне реформе морао одступити. У овој периоди највјешти му је политички успјех, што је приволио Чехе, да уђу у рајхсрат, а иначе је живи радио, на економском и културном унапређењу своје отаџбине. Породица графа Тафеа старином је Ирека. Кад су почетком прошлог вијека стали католци гонити у Ирекој, пекли се ерл оф Карлингфорд, Никола Тафе и ступио у службу римско-њемачког цара Карла VII. Тај Никола је оснивач ауст. линије грофовске породице Тафеа.

(Убица) **Пушкинов.** Као што „Н. Време“ јавља, у Елсацу је умрло ових дана барон Ђорђе Дантес-Хекерен, који је убио у двојоју славног руског јунака Александра Сергијевића Пушкина. Дантес је био у руској војсци официр, по поље тог судбоносног двојоја ставе га пред суд и осуде на смрт. Али га цар помиљује, те мјесто да је смрћу казњен деградују га до простог војника и изагнају за највише из Русије. За вријеме другог царства француског био је сенатор и коморник, али падом Наполеона III. паде и Дантес.

(А. Наумов — умрло.) Прије неки дан умрло је у Русији у највећој биједи и сиротињи од најстрашнијих суицие, уважени руски живописец А. Наумов 55 год. свога биједног живота. Због својих слада „Селски кројач“ и „Стари пријатељ“, прогласила га је руска академија умјетности за првог умјетника и живописца, те му је по сљедећу слику и откупила. По све му то није помогло, да код шире публике нађе ерече и доброг одзива. Шта више ни за своју најзнаменитију велику слику „Смрт Бјединскова“, коју је нудио за нешто мање 1500 рубаља, није се нашао такође купац. И кад је сада умрло у највећој биједи и невољи, његове се слике веома много траже и купују за добре новце, до којих сиромаш Наумов није могао ни у најтежим часовима своје сиротиње и болести доћи.

(Нови добротвор српскога народа.) Прије два мјесеца умрло је у Сомбору честити трговац Ђорђе Михајловић, који је знатну задужбину за собо оставио у име своје и зимус умрлог брата Николе. Оставио је своју кућу православној цркви општини сомборској, да се на том земљишту сагради средња српска вјероисповједна народна школа. На прочељу ове задужбине биће натпис: „Браћа Ника и Ђоржа Михајловић српском народу.“ Да се може саградити ова задужбина, некојник је наредно, да се на његов салаш од 181 јутра, подигне зајам од 25.000 фиорината, и за тај новац, да се одма на годину дана после смрти покојникове почне задати школско здање. Кад се тај дуг од 25.000 исплати, онда ће салаш сачињавати: „Закладу Јулије Михајловићеве удате Коњовићке“, за вјечити спомен покојне јединице покојникове, која је у младим годинама умрла. Из прихода те заднице, кад ступи у живот, издаваће се сваке године оваке припомоћи: I. двјема или трјема српскама православне вјере, примјерног владања, а сиромашницама, када се удаду: а) из бољег сталежа по 200 фор. б) из знатлијег сталежа по 100 фор. в) из ратарског сталежа по 50 фор. II. Једном честитом и вриједном Србину православне вјере, занатлији по 200 фор. а хемичару по 400 фор. III. Једном примјерног владања приправнику српске учитељске школе у Сомбору, Србину православне вјере, који је 3 разреда са одличним успјехом свршио и у четврти се уписао по 100 фор. IV.

Једној примјерног владања приправнику српске учитељске школе у Сомбору, Српски православне вјере, која је 3 разреда са одличним успјехом свршила а у четврти се уписала по 100 фиорината.

(Народни добротвор.) У Сомбору је прије крајког времена умрла опште уважена госпоња Јелисавета, супруга умрлог физикуса жупанијског др. Пете Стојковића, која је оставила по жељи свога умрлога супруга своју кућу од 20.000 фор., а уз то готових 30.000 фор. срп. учитељској школи и српском сиротишту у Сомбору и Српској читаоници у Сомбору 2.000 ф.

Слава им!

(Појење коња.) О питању „Је ли добро да могу пити коњи воде свака доба, кад хоћу?“ изјаснио се окружни сточни лекар Родевалд у сједници Привредног Удружења у Георгсбергу, да би на коње свакако штетно утицало, кад би одмах после рада или доста воде, него им прије појења треба дати мало сјена, па онда мањи дио порције зрнасте хране, на тек онда напојити, а потом дати други већи дио порције. Ако ли пак коњ стоји у коњарнику може му се давати воде сваког часа, колико год хоће, пер у томе случају он неће пити више него што му је потребито.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

ЦАРИГРАД, 25 новембра. — Последи министарски савјет претресао је реформе за Македонију. Сајид наша још је у енглеском посланству. Посланици су сложни у питању другијех стационера. Африка наша умрла.

ЦАРИГРАД, 26 новембра. — Очекује се повољно рјешење питања о стационерима, хвала сагласју потпуном посланика. Косуларна извјешта из Требизонде, Јерзерума, Битлиса и Ваиа веле, да немпрјош влада, и да је био који нови инцидент.

БУКАРЕШТ, 27 новембра — Изабрано је 72 либерална и 3 конзервативна посланика.

ЦАРИГРАД, 27 новембра. — Сајид наша још је у енглеском посланству, које је полицијом окружено. Ратни брод енглески такођер је поћу окружен баркама турске полиције, да се неби Саид наша наћ укрцао. Посланик енглески Керн за то је енергично протестирао на Порти.

ЦАРИГРАД, 28 новембра. — У турском квартијеру прилијепљени су многи прогласи против владавинеке системе, који позивљу удеме, војнике, чиновнике без разлике вјере и паролности, да пошљу депутацију на Порту да изразе праве осјећаје правијех османлија.

ЦАРИГРАД, 29 новембра. — Сајид-наша повратно се у свој стан. Султан је потписао ферман односно проласка другијех стационера, који данас публицирао.

РИМ, 29 новембра. — Три батаљона и једна батерија биће послани у Африку.

БУКАРЕШТ, 29 новембра. — У другом изборном округу изабрано је 67 либерала, међу којима Флева, шједан опозиционал, него три ужа избора.

ЦАРИГРАД, 29 новембра. — Чувени правак арванашки Мула Зека, који је био интениран у Цариграду, добио је слободу од Султана, да се поврати у Пек.

ЦАРИГРАД, 30 новембра. — Сајид-наша повратно се у свој стан услед аутографског плема Султанова. Положај великог везира Халил-Рифат-наше см тра се погрешен.

РИМ, 30 новембра. — Ратни министар изјавио је у камари да је побољшан положај генерала Баратијера и Аримонда у Африци. Ратни брод „Пјемонт“ кренуо је из Налуља на исток.

БРИ, 1 децембра. — Лахенал је изабран за пресједника конфедерација за г. 1896.

ПЕТРОГРАД, 1 децембра. — Царевић ће прако Батума у Ницу, куда управо иде Царица мати.

ЦАРИГРАД, 1 децембра. — Положај се сматра побољшан, услед повратка Сајид-наше. Енглески и италијански стационери прошли су Дарданеле.

АТИНА, 1 децембра. — Био је нови сукоб на Крети из међу војске и усташа. Рањено је и мртво 36 војника и 6 усташа.

РИМ, 1 децембра. — Будетни одбор одобрио је 7 милиона за Африку.

ОБЈАВА.

Општина дугодолска у Његуше, овим даје на знање, свим пријатељима и познаницима:

Да у мјесто св. Николе 6. Децембра слави своје крсно име св. Николе 9. Маја, пошто увиђамо неку олакшицу, а највише због љепшег времена. Те због тога и дајемо на знање нашим пријатељима.

Његуши, 28. Новембра 1895.

У име Општине дугодолске кметови:
Зек Драгов, Шпиро Перов, Перо Ђуров,
Нико Вуков и Лабуд Јовов.

ОБЈАВА.

Кућа Сава Мичетића која постоји у овој вароши, на поду са једном камаром и кухином, и добар магазин, продаје се за намир новаца Мане, шћере Ђура Шакова Јовићевића. Ко би желно помисли кућу купити, нека се пријави овој Управи до 30. Децембра ове године, којег ће се дана поудноцу највеће цијене потписати за готов новац.

Вир-Пазар, 26. Новембра 1895.

Број 300.

Управитељ

Вароши Вир-Пазара

(1-4)

Капетан Милан Поповић.

ОГЛАСИ.

ЕКСПЕРТНА РАДЊА БОСАНСКИХ
ЗЕМАЉСКИХ ПРОИЗВОДА ЂОРЂА
АЛ. ВАСИЉЕВИЋА у Д. ТУЗЛИ:
(Босна): распошље:

100 кила I-ва шљива сувих лањских 12 ф. 50 нов.

100 кила I-ва шљива сувих нових 16 ф. 50 нов.

100 кила I-ва ораха нових 11 ф. — нов.

100 ком. метала 10 ф. — нов.

Праве шљивовице, љешника утовљених бибах (тукаца) и свих производа по најнижој цијени као поштом и вагоном.

Ђорђе Ал. Васиљевић.

КУПУЈЕМ СТАРЕ црногорске, руске, српске, бугарске, грчке, турске поштанске марке и т. д.

Ко ми нише прима одмах одговор. Ко штогод шаље нека препоручује писмо.

Trieste

M. U. Vidović

Via Pilone 4.

(3-3)

ПОШТАНСКЕ МАРКЕ Црне Горе, Турске и свијех другијех земаља, од године 1850 — 1895; као и стара писма, новци и друге старине, купују се по највишој цијени.

У замјену дајем такођер драгуље, новосги, свилу и друге ствари из Лондона. Пошуде или избор пошљака отпремају се са обратном поштом.

A. Weisz.

Трговина поштанскијех марака

у велико и у мало.

16, Regent Street, London W.

10)

Основана 1880.